

**EL LLIBRE
DE LA SETMANA**

Tornar a ser un nen: Feliu Formosa revisita la infantesa

PERFIL

**POETA,
DIETARISTA
I TRADUCTOR
DE LLARG
RECORREGUT,
FELIU FORMOSA
(SABADELL, 1934)
ACABA DE
PUBLICAR
L'EXCEL·LENT
'SENSE
NOSTÀLGIA',
UN LLIBRE DE
RECORDS DE QUAN
ERA PETIT**

JOAQUIM
ARMENGOL

Vila Cinca i que passeja la innocència pel Sabadell i la Barcelona de l'època. És la història d'una infantesa i adolescència en una família dividida, com tantes altres, per la guerra. Un deambular narratiu que endreça el record tot fent camí cap a un futur incert en companyia d'una família nombrosa i particular. Era llavors en néixer i és ara, traspasada la ratlla dels 80 anys, que Formosa fa per al bon llegir aquest exercici literari retrospectiu i meravellós, al costat de la seva filla Clara. Un passeig, un retorn a la infància que obre l'arc d'un cercle vastíssim que un dia es clourà bellament.

Em deia el Joan Casas que el llibre del Feliu Formosa era molt bonic, però el que realment l'havia tocat a fons era l'etapa de l'exili del pare a França, perquè durant aquells tres anys el mateix Feliu va viure, enmig d'un ambient sòrdid, una mena d'exili personal, pel fet d'haver de marxar de casa i anar

Sense nostàlgia és la història del nen Feliu Formosa, un marrec que obre els ulls el 10 de setembre del 1934 al carrer del Pintor

a viure al vell casalot de la família Formosa, al carrer del Raval (llegiu el poemari *Raval* del 1975), tot esperant la tornada d'un pare que havia gairebé oblidat. Era la cruesa de la primera postguerra, l'època del racionament i del menjar escàs. No hi ha dubte que és un dels moments més colpidors; però si és un llibre tan estimable ho és, a més, pel divertit i peculiar desplegament familiar, i perquè s'hi palpa molta humanitat, la idea que el món esdevé les persones amb qui l'atzar fa trobar-nos. Els paisatges també hi són importants i evocadors, però potser secundaris.

De Treball a Formosa

Com bé sabeu, el sentit de l'humor de Sabadell és francament particular –penseu per exemple en Francesc Trabal, Armand Obiols, Joan Oliver o Manuel Foraster–, per tant no és estrany que en el llibre aquest humor no deliberat sigui ben tangible, i no només en la figura fonamental del pare (EXPOUM, revolucionari, republicà, comptable, ciclista, motorista, culte, tolerant, bonhomí, obsessiu, hipochondríac...), sinó també en la de l'avi matern, un barber simpàtic, alcohòlic i jugador compulsiu que feia anar de corcoll a tothom, o en els divertits cosins, Ramon i Melcior, fills del tiet Joan, entre d'altres. Les anècdotes són magnífiques, com aquesta nascuda en un dinar: "El tiet Joan va dir que la seva dona, de jove, era molt guapa. I el Melcior, que sempre va ser un pocasolta, va afegir: «Però goiti ara quina fila fot»". També hi ha l'altra cara de la moneda, esclar, la por i l'angoixa, que vénen representades per la devota i aia Dolores, una franquista implacable que parlava sovint dels "homes dolents", els rojos, paraules malintencionades que atonyinaven la conscièn-

SENSE
NOSTÀLGIA
FELIU FORMOSA
PROA
204 PÀG. / 17 €

cia del pobre Feliu, que veia que el seu pare n'era un. I així anem engrunant les passes d'aquesta vida nòmada, perquè els Formosa canvien sovint de domicili, fins i tot quan s'instal·len a Barcelona, fugint d'un Sabadell amenaçador i incòmode. I ve el trauma de les primeres experiències escolars a les monges carmelitanes i als germans maristes, on en Feliu ho passava malament a causa de les matemàtiques, de la repressió sexual, de la pederàstia latent d'alguns *hermanos* (un tal Leopoldo), de la catalanofòbia i de la timidesa malaltissa que arrossegava. Sort d'alguns amics, la música, la lectura compulsiva de textos literaris i del cinema, que era la principal distracció familiar: el Versailles, el Tetuan, el Lido, el Cervantes, el Gran Vía, el pintoresc Condal ("un barracot d'aire fellinià, pudent i sempre ple") i el descobriment de la vedet de Sabadell Maty Mont; així fins a arribar a una imatge magnífica el dia de la famosa vaga de tramvies del 1951: veiem el Feliu sortir al carrer i engolar-se dins una multitud que s'encamina cap a la protesta.

Aquest serà el principi de la maduresa, als 17 anys, un moment a partir del qual adquireix consciència política. No voldria oblidar la importància cabdal que va tenir per al jove Feliu el gran il·lustrador i artista Josep Narro. Amic íntim de la família, va ser una persona fonamental pel fet de convertir-se en una mena de mentor del Feliu primigeni; va ser ell qui va encaminar-lo cap a l'exercici de les lletres, i al qual estem profundament agraïts. Potser el Feliu no va ser un adolescent feliç, un fet colpidor, sens dubte, com ho és la serenitat de la seva escriptura meravellosa. Sempre gaudim moltíssim llegint aquest home cabdal de la nostra cultura i extraordinari poeta. Vet aquí la seva essència. ♦♦

**"SEMPRE
GAUDIM
MOLTÍSSIM
LLEGINT
AQUEST
HOME
CABDAL DE
LA NOSTRA
CULTURA I
EXTRAOR-
DINARI
POETA.
VET AQUÍ
L'ESSÈNCIA
DE FELIU
FORMOSA"**

ARA

Príncep de certeses

MONTSE
VIRGILI

Martí Sales ens ha fet guiar però hi torna. Acaba de publicar *Principi d'incertesa*, un nou llibre després de *Dies felços a la presó* (Empúries, 2007). Feia estona que l'esperàvem i ha aparegut amb un organisme viu sota el braç que desplega les obsessions de l'escriptor barceloní.

Principi d'incertesa no és una novel·la, és un llibre en forma d'animal o, si voleu, una butaca a primera fila per veure la radiació de fons que bateja al cervell del seu autor, si m'apropio de la terminologia científica del llibre.

Dins de les pàgines d'aquesta ficció s'hi barreja la biografia del ma-

teix Martí Sales travessada constantment per la literatura i el procés d'escriptura. El poeta fa servir el mot *escriure* i en fa una definició: *l'aventura és l'escriptura*. A partir d'aquest constructe, Martí Sales ens resumeix amb què ensopem dins el llibre: una baralla constant per la frase bonica.

En Sales envia el lector a la seva habitació a Ledig House, una residència per a escriptors on va passar una temporada. Se l'endú de llibreria a Manhattan, el fa pujar a una colla d'avions,

el converteix en testimoni de festes i orgies, el tanca amb ell en una cel·la de Poblet, en una casa a Vallclara –un poble de la Conca de Barberà– i l'entafora al delta del riu Casamance, al Senegal. *Principi d'incertesa* és, en aquest sentit, una mena de diari que no es conforma, que vol enlairar-se. I amb aquesta força de globus aerostàtic que

posseeix Martí Sales, ell esmorza discutint sobre el desig en les novel·les de Nabokov, beu quintos per sentir-se més a prop de Flann O'Brien, passeja en grup per la Zona

PRINCIPI
D'INCERTESA
MARTÍ SALES
MALES HERBES
176 PÀG. / 14 €

Franca amb la imatge al cap de la coberta de *Los detectives salvajes* de Bolaño, i Michaux pot salvar-lo de no ser confós per un carterista. Les paraules a *Principi d'incertesa* no s'acaben amb els escriptors i els llibres, continuen a les lletres de les cançons que repoblen el llibre. Hi surten Marvin Gaye, els Beatles, Dylan, Jonathan Richman i Prince Buster, entre d'altres. Perquè tot és caos fins que no hi posa ordre la lletra. Enmig de la biografia, hi treu el cap la física. No calia.

Sales, enjogassat pel gustet de les paraules, és capaç de convertir una proposta de la *Lonely Planet* en una revelació mística. I així dansant, arriba al capítol final, on se'n riu de la mort, perquè escriure, ho sap bé, és una manera d'allunyar-la. ♦♦